

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

De circu[m]stantia finis que est potissima omniu[m] in aggrauando
peccatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

Incipit. Petis a me Nepotiane charissime: vbi ait. Crebra munuscula z suda
 riola z fasciolas z vestes ori applicatas: z oblatos degustatosq; cibos: bladas
 q; ac dulces lras scrius amor no habet. Hec Hiero. Hinc Paulus ad Ro. j. ca.
 Digni sunt morte no solu q; faciunt ea: sed q; consentiunt faciendis. Etia qnto enoz
 mius aut turpius vitis q; medio peccandi: grauius peccat. Verbi gra. Inredit q; s
 comittere peccm fornicationis z ad opus nefariu habet internuncios viros rellis
 giosos: talis grauisime peccat: q; vitis mistro chri ad opa diaboli. Similit in
 cantator vel sortilegus fecit vel peccauit incantationes z sortilegia cu sacrame
 tis aut reb; sacramentalib; ecclie: vt aq; vel cera bndicta vel aqua baptisimali:
 aut oleo scro z hmoi grauisimū est peccm. Cogita amplius sup hac circūstātia
 si aliq; tuo pssilio: auxilio: aut fauore traxisti ad peccatū: vt soler scelerati viri
 z grauisimi peccatores: q; letant in malis qd est ppiū officiu diaboli: q; sicut nul
 lū oipotēti deo malus sacrificiu offerri pōt q; scelus animar: eo q; bonū aie est
 maximū atq; optimū. Ita ecouerso nulla offensa maior deo fieri pōt q; vt mē
 bra chri efficiant mēbra diaboli. Quicūq; g fuerit causa inductiua alicuius ad
 peccandū si ad verā pniā puenire desiderat expedit oino vt sicut fuit causa
 pditionis pmi sui: sic parit fiat causa salutis z vite: qd si nō fecerit penā sui
 delicti portabit. Multa deniq; sunt vicia z peccā q; trahunt z grauant ex
 cōsortio societatis puerse q; diligent memoranda sunt: q; sicut bona multa ha
 bet cōs vita scroz: sic plurima mala societas affert maloz: vt ait Isido. Hinc
 Chrys. sup Mat. in q. Bonū malo si pūgit: aut pares reddunt aut cito ab in
 uicē sepant. Amicitie em aut qrit aut faciunt pares. Rerū natura sic habet vt
 qrites bonus malo pūgit: nō ex bono malū melioze: sed ex malo bonū pūgit
 nat. Diuersitas em rex nunq; pōt hie pcordia: z mitos ad ruina impellit socie
 tas nefanda. Hec Chryso. Et diu Hierony. ad Fabiolā de veste sacerdotali
 epla incipit. Usq; hodie in lectioe veteris testamēti: dicit sic. Ultra nos facere co
 git carnalis affectus: z cū pūquitatē respectam? corpoz: z corpis z aie offēd
 dimus creatorē. Hec Hiero. Et sic pty de qtra circūstātia.

De circūstantia finis que est potissima omnium in
 aggrauando peccatum.

Quinta circūstantia aggrauans peccatū sumit ex parte finis. Et not
 q tatur in versu superius allegato: cū dicitur cur: vel cuius gratia. Hec dicit
 cū principalissima oim circūstantia: q; ipa mouet agentē ad agendū.
 Et q; actus morales maxime accipiunt specie a fine: vt habet scrius Thomas
 in. j. q. vij. ar. iij. Et itez in. iij. libro sniarū dicit. xvj. Ad iudicandū g grauis
 tate peccatoz hec circūstātia est sup omes alias pūderāda: vt dicit Tho. Naz
 Inqrit de fine a q; in moralib; actus humani specie recipiunt: vt dicitur est. Et id
 circo Intētio peccātis sup oia est requirēda: q; vt dicit scrius Tho. in. ij. q. xlij
 ar. iij. in respōsione ad primū argumētū. Quātitas peccati nō mēsurat ex no
 cumēto facto: sed multo magis attendit intētio voluntatis puerse. Cū Isido. in
 ij. li. de summo bono. ca. xxvij. ait. Oculis hois intētio operis eius est. Si g
 intētio eius bona est z opus intentionis ipsius bonū est. Hinc Augu. in. li. de
 vera z falsa penitētia. ca. xv. dicit sic. In iudicio em cordis cōsiderāda est ele
 mofyna tribuentis. Nō tā cōsiderandū est: qd q; dat: sed q; mente: qua affectio
 ne dat qd pōt. Et Ambro. ait. Intentio operi tuo nomen imponit. Discute g
 diligent tenebrosam cōscientiā tuā z cogita cur comissisti peccatū: an ex infir
 mitate vel fragilitate: an ex ignorantia vel malicia vel industria. Dicunt aut
 illi peccare de industria q; studio ac deliberatōe mētis malū agūt: vt ait Isid.
 Vel cur. i. q; fine peccm ppetrasti: vtz spōte an coact? vtz aīo nocēdi: an locādi.

Intētio
 peccātis e
 reqrenda

De circūstantiis aggrauātibz

Intentio
quantuz
possit.

Volun-
tas mo/
u. r. omnes
vires aic

Act^o eli/
cit^o a vo-
luntate est
oīno cogi-
tandus.

Sol^o da-
uid dixit
re: caute
cto corde

Utrū subito an cū lōga meditatioe vel discussioe: vtz impulsus a tērtioe an
puer^o ab ea: vtz ex cupiditate vel pauprate. Nā cū act^o morales recipiāt spect
em ab obiecto: vt dicit scūs Tho. obiectū autē formale act^o sit finis: ipse act^o recl
piet specie z denominationē a fine: z sllr suā grauātā. Et tō qnto peiori fine
mouet qd ad peccādū tāto grau^o iudicabl^o pctm. Et breuit^o oīa pctā hnt spect
em ex obiectis: z illa differētia q̄ attēdit penes obiecta est pma z pncipal^o q̄ si
psequēs spēm vt habet scūs Tho. in. j. ij. q. lxxij. ar. ij. Amplius vt clari^o
intelligas qntū valeat z possit intētio volūtāt^o nre: scire debes fm Tho. in. j.
ij. q. xij. ar. j. q̄ intētio pmo z pncipalit^o p̄tinet ad id qd mouet ad finē. Un̄ dici
mus architectorē z oēm p̄cipiētē suo impētio mouere altos ad id qd ipse inten-
dit. Volūtas autē mouet oēs alias vires ante ad finē. Manifestū est q̄ inten-
tio p̄prie est act^o volūtāt^o. Ita intētio dicitur ocul^o: qz p̄ eā pponit volūtati finis ad
que mouet sicut oculo p̄uidem^o q̄ rēdere debeam^o. Etā fm Aug. intētio dicitur lu-
mē: qz manifesta est intēdenti: Qēs igit^o opatiōes nre z oēs act^o morales dicū-
tur vel boni vel mali: fm q̄ volūtas eligēs est vel bona vel mala. Volo dicere
q̄ act^o eliciti a volūtate siue intētiōes dāt opibz nris specie: naturā: z nomē bo-
ni vel mali. p̄bi grā. Iudex intēdit de aliq̄ negotio exequi iusticiā: z p̄pter hoc
dat e lynam aduocato paup̄i vel notario vt in exequendo iusticiā sint sibi fauo-
rabiles. Querit^o: q̄nā dicit tal^o act^o an iusticia an miscōtia: Rūde sic. Tal^o act^o
est magis dicēdus act^o iusticie q̄ act^o miscōtie: qz intētio pncipal^o ip̄i^o iudic^o fe-
rebat^o ad iusticiā. Sllr est vn^o q̄ intēdit cōmittēre pctm adulterij cū aliq̄ mu-
liere: sed illa recusat nisi habeat pecunias. Rōne cui^o ille cōmittit furtū vt ali^o
qd tribuat mulieri. Quid^o q̄ dicem^o. Nūqd iste act^o dicēdus sit adulterij: an
furtū: Rūdeo z dico q̄ magis denominat^o adulterij q̄ furtū: qz pma intētiō
fēdebat in adulterij. Et p̄ oppositū. Si aliq̄s peccat cū aliq̄ muliere vt possit
eā de nocte expollare aut depdari: talis act^o pot^o dicit^o furtū q̄ luxuria eadez
rōne. Deniqz tāta est vis intētiōis ac volūtāt^o q̄ vna z eadē opatio facta fm
variā intētiōē sortit^o diuersuz effectū p̄tuz vl^o vicij: boni vel mali. Verbi grā
Cain occidit Abel frēz suū z peccauit grau^o. Ben^o iij. c. Dauid ar occidit Ho-
liad z meruit valde. j. Reg. x. vij. Sz vn̄ q̄sō tāta diuersitas vt Dauid occidēdo
meritū reportauerit. Cain p̄o eternā dānatōē ex homicidio p̄secut^o fuerit:
Rūdeo. Hoc totū egit disparitas intētiōis. Nā intētio Dauid erat stabilita
in vera iusticia. Cain p̄o fuit agitat^o pura inuidia z malicia. Dauid expugna-
uit p̄ tuitione ppli sui. Cain autē occidit cecat^o inuidia z odio fratris sui. Etā
legit Ben^o xvij. z xvij. ca. qualis Abraā z Sara vxor sua riserūt eo q̄ dñs p̄mi-
serit eis se daruz fillū. Sed risus Abrae cōmēdat^o risus p̄o sare iuste vitupa-
tur: qz intētio Abrae tota pura z gaudiosa ex tanto munere in grāpactiōe s fe-
rebat^o Nā credidit Abraā z reputatū est ei ad iusticiā. Risus ar sare vitupat^o:
qz ex diffidentia p̄missi fuit mota ad risum. Ideo Ben^o xvij. ca. dicit sic. Sa-
ra risit occulte dicens. Postq̄ senui z dñs me^o vetulus est voluptati operā da-
bo. Itēz Cain rephensus a dño sup morte Abel fratris sui dixit. Peccauit.
Nā subiunxit. Maior est iniquitas mea q̄ vt ventā merear: vt patz Ben^o iij. ca.
Etā Pharaō dixit Peccauit: vt habet Exod. ix. ca. Et pariter Saul repre-
hensus a Samuele dixit peccauit. qz p̄uaticatus sum sermonē domini. j. Reg.
gū. xv. ca. Similiter rex Antiochus dixit peccauit: vt habet. ij. Macha. ix. ca.
Nā dixit. Iustū est subditū esse deo: z mortale nō paria deo sentire. Et dicit^o
qz ille famosissimus proditor Judas scariothibis dixit: z ipse peccauit: tradens
sanguinē iustum Darth. xxvij. ca. Et nihilominus omnes isti ventam nō su-
erunt p̄secuti. Sed Dauid reprehensus a Nathan p̄pheta dixit. Peccauit domi-
num: z subito audire meruit ab eodē p̄pha. Dominus qz trāstulit a te peccatum
tuum: vt dicit. ij. Regū. xij. ca. Ecce vnum verbū prolatum fm diuersam intē-

tionē operatur salutē z damnationē. Et sic patet quanta sit vis intentionis ac voluntatis que dat cunctis operibus nostris denominationē virtutis z vicij: boni z mali. Idcirco pro cōplemento huius circūstantie notanda sunt aurea verba sancti Thome in. j. q. lxxij. ar. ix. vbi dicit q̄ p̄ma grauitas peccatorū attenditur ex parte obiecti. ex quo quidē obiecto tanto attendit̄ maior grauitas in peccō quanto obiectū eius est principalior finis. Fines autē humanorū actuum sunt ipse deus/homo/z proximus. Quicquid em̄ facimus p̄pter aliqd̄ horū facim⁹. Potest igit̄ ex parte horū trīū cōsiderari maior vel minor grauitas in peccato s̄m additionē persone in quā peccat. Primo quidē ex parte dei cui tanto aliq̄s homo cōiungit̄ q̄nto est p̄uosior vel dignior vel sanctior. Itē in sc̄ptura sacra maxime vituperat̄ peccatū quod cōtra seruos dei cōmittit̄: quia iniuria tali persone facta magis redundat in deū: iuxta illud Zacharie. ij. ca. Qui em̄ tetigerit vos tangit pupillam oculi mei. Secūdo aggrauat̄ peccatū ex parte sui ipsius. Nā tanto aliq̄s grauius peccat quāto magis in personā magis cōiunctā seu naturali necessitudine: seu beneficijs/ seu quacūq̄ cōiunctione peccauerit: q̄ talis videt̄ in seipsum magis peccare. Idcirco in sc̄pturis sanctis vituperat̄ maxime peccatū cōmissum in p̄sonas p̄p̄inas: s̄m illud verbū p̄pheti cum: Filius cōtumeliā facit patri: filia cōsurget aduersus matrē suam. Et Ecclesiastici. xliij. ca. Qui sibi nequā est: cui bonus erit: q. d. nulli. Tertio aggruat̄ peccatū ex parte proximi p̄tra quem tanto graui⁹ peccatur quāto peccatū plures tangit. Et ideo maxime vituperat̄ peccatū cōmissum in regē vel principem: vel in personas in dignitate cōstitutas: vel in personam publicā que representat totā multitudinē. Nam tale peccatum est grauius q̄ peccatū quod cōmittitur in p̄sonam p̄uatam. Propterea specialiter dicit̄ a domino. Princeps populi cui nō maledices. q̄si dicat. quia tale peccatū in scandalū z turbationem plurimorū redundat. Hec de circūstantia finis.

De circūstantia numeri.

Extra circūstantia aggrauans peccatū sumitur ex parte quantitatis numeralis: z signat̄ in versu per ly verbū quoties. Et quia quoties est aduerbū numeri: ideo diligēter numerus peccatorū mortalium est discutendus ac rememorandus: q̄ peccata aggrauant̄ ex frequēratione actus p̄pter inordinationē voluntatis q̄ cōtinue auget̄ per turpes actus: siue sint interiores/ siue exteriores: tam in bonis q̄ in malis. Super hac autē circūstantia debet fidelis anima cōscientiam suam discutere de duob. s. de numero peccatorū: atq̄ de cōsuetudine peccandi. Et p̄mo quo ad numerū peccatorū scire debes q̄ nō solū peccata operis: sed etiā peccata cordis pro possibili sunt numeranda ac discutenda: nec solū quo ad numerū: sed etiā quo ad grauitatē. Verbi gratia. Si habuisti desideria carnalia z deliberasti peccare ad opus peccati cū aliqua muliere tūc discutere debes conscientiam tuam: an talis mulier sit soluta: an virgo vel nupta vel religiosa. Et itē rememorandū est q̄ die talia cogitasti z in quo loco: quia similes circūstantie trahunt peccata cordis ad diuersas species sicut peccata operis. Qui vero h̄mōi discussionē negligit aut cōtemnit: nō perficiet verā penitentia: z per cōsequens nec habebit verā cōtritionē peccatorū suorum. Et pariter numerus peccatorū tā oris q̄ operis cogitandus est ac quantū possibile fuerit recolligendus. Sed ad maiorē euidentiā huius circūstantie scire debes s̄m Thomā. in. j. q. lxxij. ar. vj. q̄ voluntas p̄p̄ter se est causa peccandi: z cōparat̄ ad actū peccati sicut arbor ad fructū: vt dicit̄ in glo. sup̄ illud Matt. vij. c. Nō pōt arbor bona fructū malos facere. Quanto ergo voluntas fuerit maior ad peccandū tanto hō graui⁹ peccat. Sed quādo voluntas z opus peccati sunt separata ab inuicē: vt puta s̄m aliud: z aliō t̄p̄e sunt diuersa peccata: q̄ tibi sunt diuersa auersiones z cōuersiones. Verbi gratia. Si aliquis habet vo-

Gravitas
peccati actū
ditur.
Primo.

Secūdo

Tertio.